

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ทรัพยากรบุคคลถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากคนเป็นต้นทุนทางสังคมที่มีค่ามากกว่าทรัพยากรอื่น เพราะหากสังคมใดมีทรัพยากรด้านอื่นมากมาย แต่มีต้นทุนทรัพยากรมนุษย์ที่อ่อนแอ สังคมนั้นก็จะพัฒนาไปได้ยาก หรือหากพัฒนาได้ก็จะหาความยั่งยืนไม่ได้ การพัฒนามนุษย์เริ่มจากรากฐานของครอบครัวที่หล่อหลอมมาตั้งแต่ด้วยเยาว์ ต่อเนื่องด้วยโรงเรียนที่คอยเพาะบ่มเยาวชนให้เติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ บ้านเป็นโรงเรียนหลังแรกของนักเรียน ในขณะที่โรงเรียนเป็นบ้านหลังที่สองของนักเรียน ดังนั้น บ้านและโรงเรียนจึงมีหน้าที่ร่วมกันอย่างสอดคล้อง เชื่อมร้อยกันอย่างเป็นองค์รวมเพื่อให้เยาวชนเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ

ครู คือ ผู้จัดการเรียนการสอนให้แก่เยาวชน หากครูเป็นผู้จัดการศึกษาภายใต้เงื่อนไขที่เน้นผลประโยชน์และคุณภาพของผู้เรียนเป็นหลัก ก็จะนับได้ว่าเป็นการบริการการศึกษาที่เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เป็นรากฐานของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะทำให้เกิดองค์ความรู้ และนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ เน้นการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง (สภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 สำนักนายกรัฐมนตรี, 2551) เพื่อเตรียมความพร้อมและสร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงโดยใช้การศึกษาเป็นตัวขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศ แนวทางหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาของไทย คือ การปฏิรูปการศึกษา ซึ่งได้มีการดำเนินมาเป็นระยะ โดยในระยะแรก มีการกำหนดมาตรการปฏิรูปการศึกษาไว้ 4 ด้านคือ การปฏิรูปผู้สอนและบุคลากร การปฏิรูปสถานศึกษา การปฏิรูปการบริหารและการปฏิรูปหลักสูตร(กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 9) และการปฏิรูปการศึกษาในระยะที่สองหรือทศวรรษที่สองให้มีการพัฒนา 4 ด้าน คือ พัฒนาคุณภาพการศึกษายุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการยุคใหม่

จากการปฏิรูปการศึกษา พบว่าการปฏิรูปครูเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา เพราะครูเป็นผู้ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และนำพาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา การพัฒนาครูจึงเป็นสิ่งสำคัญ เริ่มตั้งแต่การผลิตครู วิชาชีพครูควรจะเป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มีระบบ กระบวนการผลิตที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง สามารถดึงดูดคนเก่ง ดี มีใจรักมาเป็นครู มีปริมาณที่เพียงพอ และสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ สามารถพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีสภาวิชาชีพที่เข้มแข็ง (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553 : 41) โดยการพัฒนาครู โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553 : 20) นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ ให้มีการปฏิรูปการเรียนรู้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ เพื่อให้ครูทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้มีความสามารถในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยมีกรอบการดำเนินงาน คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การปฏิรูปครูคุณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 - 2549), 2545 : 15) ซึ่งแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นวิธีการหนึ่งคือจัดการเรียนการสอนโดยกระบวนการวิจัย เป็นแนวทางที่สำคัญประกอบกับตัวครูมีบทบาททั้งในฐานะผู้สอน ผู้พัฒนาหลักสูตรและผู้วิจัย (สัมมนา ธรนิษฐ์, 2536 :108)

การวิจัยเป็นภาระงานขั้นต่ำของครูที่จะต้องปฏิบัติ ทั้งระดับปฐมวัย ระดับประถม และระดับมัธยม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) สอดคล้องกับพระธรรมปิฎกได้กล่าวถึงการวิจัยไว้ว่า การทำให้เกิดปัญญาคือการวิจัยทางวิชาการต่างๆ การศึกษาและการวิจัยเป็นเรื่องของชีวิตประจำวัน เป็นหน้าที่ของมนุษย์ทุกชีวิตไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องที่จะมาจัดกันเป็นกิจการของสังคม หรือเป็นการวิจัยทางวิชาการต่างๆ อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเท่านั้น ปฏิบัติการสำคัญในการศึกษาคือทำอย่างไรให้เกิดปัญญา (พระธรรมปิฎก, 2549 : 9) หากจะต้องสร้างสำหรับผู้ที่เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย หรือผู้ที่เป็นนักวิจัยมืออาชีพเท่านั้น แต่ควรจะสร้างตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาจากการเรียนรู้บนฐานความเชื่อต่อไป (วิจารณ์ พานิช, 2542 : 9)

การวิจัยของครูจึงไม่ใช่เป็นงานใหม่สำหรับครูแต่เป็นหน้าที่ของครูที่ต้องทำควบคู่ไปกับการสอน เนื่องจากการวิจัยมีส่วนในการพัฒนาด้านต่างๆ เช่น ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ พัฒนากระบวนการเรียนรู้ พัฒนาคณาภพการศึกษาของสถานศึกษา (กรมวิชาการ, 2542 : 8 - 9) ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา ดังนั้น ถ้าครูมีการทำวิจัยอย่างสมบูรณ์ถูกต้องเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนจะสามารถพัฒนาการเรียนรู้อะพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุริยัน จันจตุ, 2550 : 30) ครูกับการวิจัยจึงเป็นบทบาทที่สำคัญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในยุคปฏิรูปการศึกษา สอดคล้องกับที่ Mettetal และ Cowen (2,000 อ้างถึงใน เลอชัย โชคสวัสดิ์, 2545 :

47 - 48) กล่าวว่าการทำวิจัยของครูเป็นเครื่องมือที่มีพลังอำนาจในการปฏิรูปโรงเรียน การพัฒนาวิชาชีพครูอย่างแท้จริง ดังนั้นครูเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในการผลักดันให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จ (สุวิมล ว่องวานิช, 2543 : 2) และ ศรีวิการ์ เมฆวัชชัยกุล กล่าวว่า การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในด้านการวิจัยทำให้ประเทศมีพลังในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา (ศรีวิการ์ เมฆวัชชัยกุล : 30 ออนไลน์) สอดคล้องกับที่ ชูศรี วงศ์รัตน์ (2541 : 56) กล่าวว่าครูจำเป็นต้องใช้วิจัยในการจัดการเรียนการสอน เพราะการวิจัยเป็นกระบวนการที่ฝึกให้มีการคิดและทำงานอย่างเป็นระบบ ช่วยให้ครูก้าวไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จ

ปัจจุบันการวิจัยของครู ได้รับการกำหนดให้เป็นกฎหมายการศึกษาและเป็นมาตรฐานในการประเมินทั้งครูและสถานศึกษา เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 4 มาตราที่ 24 (5) ได้กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียน อาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการ ประเภทต่างๆ มาตรา 30 ยังได้กำหนดว่าให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสม กับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา และตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มาตรฐานที่ 10 ครูต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมี 7 ตัวบ่งชี้ ซึ่งตัวบ่งชี้ที่ 7 ได้กำหนดว่าครูต้องมีการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (สมาน อัสวภูมิ, 2550 : 24 - 25) และตามมาตรฐานการศึกษาสำหรับการประเมินภายนอก (สมศ.) มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สมาน อัสวภูมิ, 2550 : 42) นอกจากนี้ ตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะของครู พบว่าหน้าที่และความรับผิดชอบตามวิทยฐานะทั้ง ครูชำนาญการ ครูชำนาญการพิเศษ ครูเชี่ยวชาญและครูเชี่ยวชาญพิเศษ ต้องทำวิจัยเป็นส่วนหนึ่งจึงจะมีวิทยฐานะได้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545 : 77) นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2547 - 2553 กลยุทธ์ที่ 3 ด้านที่ 2 ด้านการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้อย่างชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพโดยการส่งเสริมวิจัยและพัฒนาเพื่อการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547) และจากการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (2552 - 2561) มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยของ

ครูอย่างชัดเจนได้แก่ กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาครูและบุคลากรทั้งระบบให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและได้รับการส่งเสริมด้านวิทยฐานะ ข้อที่ 5 พัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาวิชาชีพเป็นครูมืออาชีพ บนพื้นฐานการวิจัย ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิชาชีพ วิทยฐานะ และการส่งเสริมการลาศึกษาต่อ และข้อที่ 6 สนับสนุนด้านการวิจัยพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อสร้างนวัตกรรมและแก้ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน จัดโอกาสให้ครูได้นำเสนอผลงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

จากรายละเอียดดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งของครู ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการสร้างองค์ความรู้หรือแก้ปัญห การจัดการเรียนรู้ ครูควรใช้แนวความคิดการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย (Routine to Research) มาปรับใช้ เนื่องจากงานประจำของครูคือการจัดการเรียนการสอนดังนั้นครูควรพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่งานวิจัย ทำให้ครูไม่รู้สึกเบื่อหน่ายกับการสอนและมีการพัฒนาองค์ความรู้ สร้างความภาคภูมิใจเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อโรงเรียน เพราะผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างแท้จริง บุคลากรมีคุณภาพ มีการตื่นตัวและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังส่งเสริม โรงเรียนให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning organization) และเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมวิจัยของครูโดยแท้จริง วัฒนธรรมวิจัยที่ดีนั้นครูต้องมีเจตคติและค่านิยมตลอดจนแสดงออกทางพฤติกรรมที่ดีต่อการวิจัย ภายใต้การสนับสนุนของผู้บริหารทุกระดับเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ

วัฒนธรรมวิจัย เป็นวัฒนธรรมหนึ่งในองค์การที่ควรให้ความสำคัญ วัฒนธรรมวิจัยมีทั้งระดับบุคคล องค์กร และระดับสังคม การที่สังคมจะผลิตผลงานวิจัยคุณภาพสูงได้อย่างเพียงพอจะต้องมีพื้นฐานการวิจัยที่เข้มแข็งทั้งในสามระดับ ระบบการศึกษาไทยจะต้องทำหน้าที่ปลูกฝังวัฒนธรรมวิจัยให้กับครูและยิ่งไปกว่านั้นต้องปลูกฝังวัฒนธรรมวิจัยให้แก่นักเรียนด้วยการปฏิรูปการศึกษาควรให้ความสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมวิจัยเป็นสำคัญ (วิจารณ์ พานิช, 2546 : 140) แต่ปัจจุบันพบว่าปรากฏการณ์ทางสังคมในด้านวัฒนธรรมวิจัยของครูยังไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เท่าที่ควร เนื่องจากการวิจัยของครูส่วนใหญ่เป็นการวิจัยแยกส่วนและทำกันเพียงส่วนน้อย เนื่องจากครูส่วนมากไม่มีความรู้ในการทำวิจัยและยังคิดว่าวิจัยเป็นเรื่องยาก สภาพที่ปรากฏให้เห็นในโรงเรียนจึงเป็นสภาพที่ครูทำหน้าที่การสอน โดยเน้นที่กิจกรรมการเรียนการสอนเพียงอย่างเดียว ไม่ได้มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน หรือพัฒนาวิชาชีพครู ในขณะที่กลุ่มครูที่ต้องการทำวิจัยก็วางแผนการทำงาน โดยมีการทำกิจกรรมการเก็บข้อมูลวิจัยเป็นโครงการเฉพาะกิจ เวลาของครูส่วนหนึ่งหมดไปกับการทำวิจัย เวลาที่อุทิศให้กับงานสอนก็น้อยลง จนทำให้การเรียนการสอน

ในชีวิตประจำวันของครูและนักเรียนได้รับผลกระทบครูทำการสอนได้ไม่เต็มที่ส่งผลให้ครูที่ทำวิจัย ประสิทธิภาพของการสอนลดลง (สุวิมล ว่องวานิช, 2547 : 4) สอดคล้องกับที่เสริมศักดิ์ วิชาศากรณ์ กล่าวไว้ว่า ปรากฏการณ์ทางสังคมของครูด้านการวิจัยอันไม่พึงปรารถนาในโรงเรียนจึงเกิดขึ้นหลายโรงเรียนไม่ได้ทำวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน โดยสภาพจริง แต่ทำเพื่อให้มีผลงาน และทำเพื่อรองรับการประเมิน ณ ช่วงเวลานั้น

เกษตรชัย และหิ้ม กล่าวว่า การวิจัยของครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังขาดการสนับสนุนอย่างเอาใจจริงเอาใจ ขาดการสร้างแรงจูงใจ จากผู้บริหารระดับต่างๆ แม้ว่าจะมีการจัดให้ครูประชุมปฏิบัติการมากมาย เพื่อให้ครูมีความรู้ด้านการวิจัย แต่ครูมีเป้าหมายหลักคือการนำไปใช้ในการเลื่อนวิทยฐานะ ซึ่งจากการปฏิรูปการศึกษารอบแรกได้ค้นพบความล้มเหลวเรื่องการเลื่อนวิทยฐานะ กล่าวคือพบว่าวิทยฐานะของครูและผู้บริหารกับผลการเรียนของผู้เรียนไม่สัมพันธ์กัน (ชาติชาย คชนชล, 2552 : ออนไลน์) สอดคล้องกับที่ เกษตรชัย และหิ้ม ที่กล่าวว่า ผลการประเมินวิทยฐานะของครูไม่สัมพันธ์กับคุณภาพของผู้เรียน การวิจัยที่เกิดขึ้นโดยเป้าหมายแบบนี้จึงไม่เกิดประโยชน์ กระบวนการวิจัยก็เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว ไม่ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เมื่อได้รับการเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ ก็มักจะยุติทำวิจัย (เกษตรชัย และหิ้ม, 2550 : 5)

นอกจากนี้กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งหรือความก้าวหน้าของครูเป็นไปในลักษณะต้องการกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งหรือความก้าวหน้าของครูมากกว่าพัฒนานักเรียน (ประวิทย์ เอรารวรรณ์, 2545 : 123) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวเป็นวัฒนธรรมที่ควรแก้ไขและสร้างวัฒนธรรมวิจัยในองค์กรที่พึงปรารถนาและตอบสนองต่อการปฏิรูปการศึกษาอย่างแท้จริง

วัฒนธรรมวิจัย ได้รับการแพร่หลายและได้รับสนับสนุนมากในสถาบันอุดมศึกษา และได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนด้านงบประมาณ เช่น ปี 2551 ประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายทางการวิจัยและพัฒนา 7,620 ล้านบาท คิดเป็น 0.09 ของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) เมื่อจำแนกตามหน่วยดำเนินการ พบว่าภาคอุดมศึกษามีค่าใช้จ่ายทางการวิจัยและพัฒนาที่มากที่สุด จำนวน 4,286 ล้านบาท รองลงมาคือภาครัฐบาล 2,884 ล้านบาท และน้อยที่สุดคือภาคเอกชนไม่คำกำไรจำนวน 15 ล้านบาท (สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, 2551 : 50) เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีหน้าที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับความรู้ โดยการบุกเบิก แสวงหา ทำนุบำรุง ถ่ายทอดและใช้ประโยชน์จากความรู้อย่างครบวงจร (พงษ์พัชรินทร์ พุทธิวัฒน์, 2545 : บทนำ) และคนส่วนใหญ่คิดว่า การวิจัยเป็นหน้าที่ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย เป็นหน้าที่ของนักวิชาการ แต่จริงๆ แล้วในสถาบันการศึกษาทุกสถาบันจำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมวิจัยให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมเช่นกัน ไม่เฉพาะ

แต่ครูผู้สอนเท่านั้น ต้องปลูกฝังวัฒนธรรมวิจัยให้แก่นักเรียนด้วย แต่จากการรายงานการสัมมนาของศึกษานิเทศก์ทั่วประเทศพบว่า ปริมาณการวิจัยในโรงเรียนยังมีจำนวนน้อย และการวิจัยส่วนมากจะเน้นไปทางขอเลื่อนขั้นหรือตำแหน่ง การวิจัยเพื่อนำผลมาใช้อย่างแท้จริงยังมีน้อย ครูส่วนมากยังคิดว่า การปฏิบัติหน้าที่ปกติก็มีมากอยู่แล้ว จึงไม่มีเวลาทำวิจัยและเห็นว่าการวิจัยไม่มีประโยชน์ ไม่คุ้มค่ากับการทำ ประกอบกับผู้บริหารและครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการทำวิจัย ขาดการสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจอย่างที่ควรจะเป็น ครูจึงทำวิจัยเป็นครั้งคราวตามวาระและโอกาสต่างๆ ทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่

จังหวัดปัตตานี เป็นจังหวัดเป็นจังหวัดหนึ่งในสามจังหวัดชายแดนใต้ ที่ประสบปัญหาหลายประการ ทำให้ผลที่ได้รับการจัดการศึกษาไม่ทัดเทียมกับพื้นที่อื่น แม้ว่ารัฐบาลได้ใช้ความพยายามในห้วงเวลาของการพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะการทุ่มงบประมาณอย่างมากมาช่วยมหาศาลลงในพื้นที่อย่างต่อเนื่องแล้วก็ตาม พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในพื้นที่ยังคงอยู่ในระดับต่ำกว่าภาพรวมของประเทศ ซึ่งอุปสรรคที่ทำให้การจัดการศึกษาไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ได้แก่ ความปลอดภัย ความเชื่อ ค่านิยม การกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ความเหลื่อมล้ำระหว่างครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกับโรงเรียนของรัฐ การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ขาดหลักสูตรที่สนองต่อความต้องการของคนในท้องถิ่นและการแบ่งแยกของนักเรียนชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2552 : 279 - 285) การวิจัยเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยจัดการศึกษาในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ เพื่อหาแนวทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะแต่ครูผู้สอนเท่านั้น ผู้บริหารก็ควรที่จะทำการวิจัยหรือนำผลการวิจัยมาใช้เป็นนโยบายหรือแนวทางในการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวัฒนธรรมวิจัยของครูในจังหวัดปัตตานีว่ามีสภาพเป็นอย่างไร ครู มีความเชื่อ เจตคติ ค่านิยมต่อการทำวิจัยอย่างไร รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัย ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยของครูตลอดจนศึกษาหาแนวทางในการส่งเสริมหรือแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมวิจัย ภายใต้ความเชื่อที่ว่าวัฒนธรรมวิจัยขององค์กรย่อมส่งผลที่ดีต่อผู้เรียน และองค์กร และเพื่อนำเสนอข้อมูลด้านวัฒนธรรมวิจัยของครูในจังหวัดปัตตานีต่อผู้ที่สนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีส่วนผลักดันให้วัฒนธรรมวิจัยของครูเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองและเจตนารมณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถส่งเสริมให้การจัดการศึกษาในจังหวัดปัตตานีให้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยมีนักเรียนเป็นผู้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมวิจัยของครูในด้านสภาพการวิจัยของครู ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยมการวิจัย และด้านปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัย ตามทัศนะของครูในจังหวัดปัตตานี
2. เพื่อเปรียบเทียบวัฒนธรรมวิจัยในด้าน ความเชื่อ เจตคติและค่านิยมการวิจัย ของครูในจังหวัดปัตตานี จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอน วุฒิการศึกษา หน่วยงาน ต้นสังกัดของโรงเรียน ตำแหน่งและวิทยฐานะ ที่แตกต่างกัน
3. เพื่อเปรียบเทียบวัฒนธรรมวิจัยของครูในด้านปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัยของครูที่มี หน่วยงานต้นสังกัดที่แตกต่างกัน
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับวัฒนธรรมการวิจัยของครู ในด้านสภาพการวิจัยของครูในจังหวัดปัตตานี
5. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาวัฒนธรรมวิจัยของครูในจังหวัดปัตตานี

สมมุติฐานการวิจัย

1. ครูที่มีเพศแตกต่างกันมีวัฒนธรรมวิจัยในด้านความเชื่อ เจตคติ ค่านิยมต่อการ ทำวิจัยแตกต่างกัน
2. ครูที่มีอายุแตกต่างกันมีวัฒนธรรมวิจัยในด้านความเชื่อ เจตคติ ค่านิยมต่อการ ทำวิจัยแตกต่างกัน
3. ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกันมีวัฒนธรรมวิจัยในด้านความเชื่อ เจตคติ ค่านิยมต่อการทำวิจัยแตกต่างกัน
4. ครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีวัฒนธรรมวิจัยในด้านความเชื่อ เจตคติ ค่านิยมต่อการทำวิจัยแตกต่างกัน
5. ครูที่มีหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนแตกต่างกัน มีวัฒนธรรมวิจัยในด้าน ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยมต่อการทำวิจัยแตกต่างกัน
6. ครูที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีวัฒนธรรมวิจัยในด้านความเชื่อ เจตคติ ค่านิยมต่อ การทำวิจัยแตกต่างกัน
7. ครูที่มีวิทยฐานะแตกต่างกัน มีวัฒนธรรมวิจัยในด้านความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม ต่อการทำวิจัยแตกต่างกัน

8. ครูที่มีหน่วยงานต้นสังกัดแตกต่างกันมีวัฒนธรรมวิจัยของครูในด้านปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัยแตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ด้านความรู้

1. ทำให้ทราบวัฒนธรรมวิจัยของครูในด้านสภาพการวิจัยของครู ด้านความเชื่อ เจตคติ ค่านิยมการวิจัย และด้านปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัยตามทัศนะของครูในจังหวัดปัตตานี
2. ทำให้ทราบถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมวิจัยของครูในด้าน ความเชื่อ เจตคติ และค่านิยมการวิจัยของครูในจังหวัดปัตตานี ที่มี เพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอน วุฒิการศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียน ตำแหน่งและวิทยฐานะที่แตกต่างกัน
3. ทำให้ทราบถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมวิจัยของครูในด้านปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัยของครูที่มีหน่วยงานต้นสังกัดที่แตกต่างกัน
4. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับวัฒนธรรมวิจัยของครูในด้านสภาพการวิจัยของครูในจังหวัดปัตตานี
5. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะในการพัฒนาวัฒนธรรมวิจัยของครูในจังหวัดปัตตานี

ด้านการนำไปใช้

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ค้นพบสภาพวัฒนธรรมวิจัยของครูในจังหวัดปัตตานีซึ่งเป็นการขยายองค์ความรู้ทางวิชาการ และนำข้อค้นพบที่ได้รับ ไปส่งเสริมและพัฒนา ดังนี้

1. ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบงานวิจัยของครู ได้แนวทางกำหนดนโยบายและมาตรการ ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมวิจัยของครู เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างแท้จริง
2. โรงเรียนได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมวิจัย
3. เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมนโยบายการพัฒนาวัฒนธรรมวิจัยของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. ครูสามารถสร้างผลงานทางวิชาการและสามารถขอมิวิทยฐานะที่สูงขึ้นได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวัฒนธรรมวิจัยของครูในจังหวัดปัตตานี มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม วัฒนธรรมองค์การ วัฒนธรรมโรงเรียน วัฒนธรรมวิจัยตามแนวคิดของ Schein (1996: 229 - 240) แนวคิดวัฒนธรรมวิจัยของ Pratt และคณะ (1999) และศึกษาแนวดำเนินการสร้างวัฒนธรรมวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554: 1 - 25) โดยศึกษาวัฒนธรรมวิจัยในด้านดังต่อไปนี้ สภาพการวิจัยความเชื่อทัศนคติ และค่านิยมการทำวิจัย และปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัย ตลอดจนศึกษาหาแนวทางที่ใช้ในการพัฒนาวัฒนธรรมวิจัยของครู

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือครูที่สอนในจังหวัดปัตตานีภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนและสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 8,227 คน จากจำนวน 412 โรงเรียน

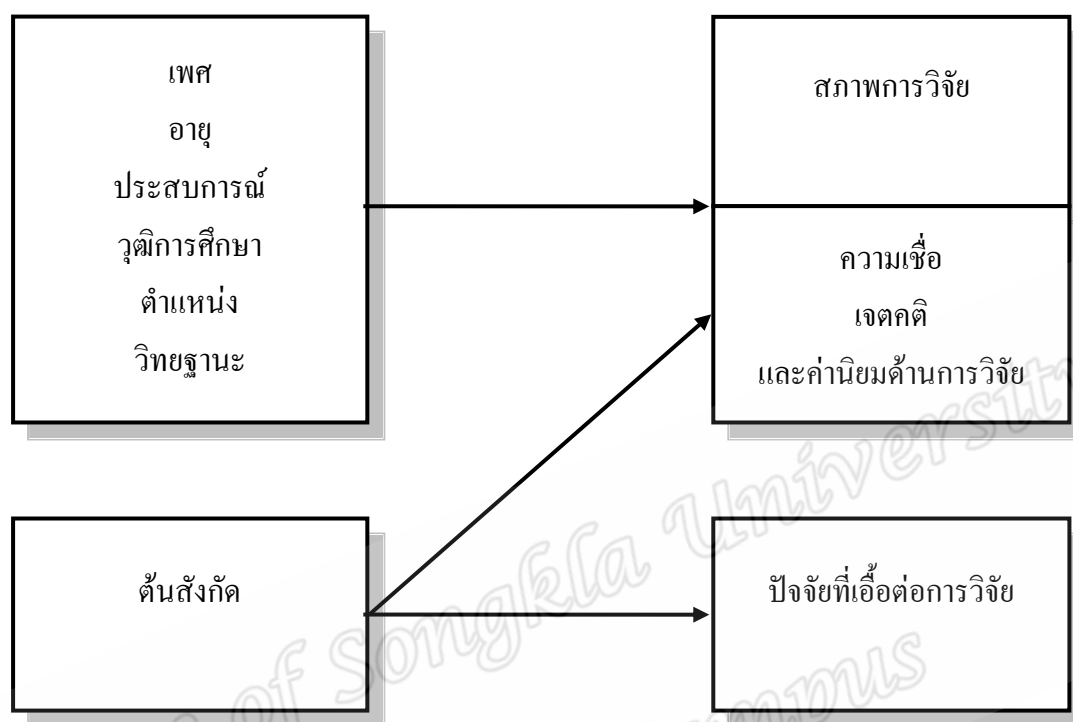
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือครูที่สอนในจังหวัดปัตตานีภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนและสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 400 คน จาก 40 โรงเรียน ซึ่งได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Yamane (1973 : 727-728) จำนวน 382 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอน วุฒิการศึกษาของครู หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียน ตำแหน่ง และวิทยฐานะ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ วัฒนธรรมวิจัยของครู จำแนกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านสภาพการวิจัยของครู ด้านความเชื่อ เจตคติ และค่านิยมการทำวิจัย และด้านปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **วัฒนธรรมวิจัยของครู** หมายถึง วิธีชีวิตของครูที่สัมพันธ์ ผูกโยงกับการวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วยความเชื่อ เจตคติ และค่านิยมของครูที่มีต่อการวิจัย สะท้อนออกมาในรูปการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย รวมไปถึงการกำหนดนโยบาย การบริหารงานวิจัย ตลอดจน การสนับสนุนของผู้บริหารในทุกระดับ ส่งผลให้เกิดการปฏิบัติงานวิจัยของครูเป็นลักษณะเฉพาะของครูอย่างต่อเนื่องยาวนานจนกลายเป็นวัฒนธรรมวิจัยในโรงเรียน

2. **สภาพการวิจัย** หมายถึง ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยโดยครอบคลุมถึง กระบวนการทำวิจัย บุคลากรที่เกี่ยวข้อง แหล่งสนับสนุน ทั้งทางด้านเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ รวมถึง แหล่งศึกษาค้นคว้า โอกาสในการพัฒนาความรู้ด้านการวิจัย เหตุผลที่ครูคิดจะทำหรือไม่ทำวิจัย ปริมาณงานวิจัย ระดับคุณภาพงานวิจัย และการนำผลงานวิจัยไปใช้

3. **ความเชื่อ เจตคติและค่านิยมต่อการวิจัย** หมายถึง การรับรู้ด้านความรู้สึกและอารมณ์ที่มีต่อการวิจัย ได้แก่ ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วย พอใจหรือไม่พอใจ ดีหรือไม่ดี ตลอดจนการรู้ถึงคุณค่าของงานวิจัยและความสนใจในการวิจัย

4. **ปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัย** หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการวิจัยรวมถึง สะท้อนประสิทธิภาพการวิจัย ได้แก่ นโยบายและการบริหารการวิจัย ความรู้ด้านการวิจัย แหล่งค้นคว้าข้อมูล งบประมาณด้านการวิจัย ทรัพยากรเพื่อการส่งเสริมการวิจัย เวลา ผลตอบแทนที่ได้รับ และบรรยากาศการวิจัย

5. **ครู** หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน และสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดปัตตานี

Prince of Songkla University
Pattani Campus